

«Тасдиқ мекунам»

ректори Муассисаи давлатии таълимии
«Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи
академик Бобочон Ғафуров»

профессор Усмонзода А.И.

соли 2022

ХУЛОСАИ

КАФЕДРАИ ЗАБОН ВА АДАБИЁТИ ТОЧИКИ ФАКУЛТЕТИ ЗАБОНҲОИ ШАРҚИ МУАССИСАИ ДАВЛАТИИ ТАЪЛИМИИ «ДОНИШГОҲИ ДАВЛАТИИ ХУЧАНД БА НОМИ АКАДЕМИК БОБОЧОН ҒАФУРОВ»

Диссертатсияи докторант (PhD) Мирзоҳофизиён Меҳрафкан Мирзоҳофиз таҳти унвони «Таҳқиқи матншиносӣ ва поэтикии осори насрии Аҳмади Ҷом» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа PhD доктор аз рӯи ихтисоси 6D021400 – Адабиётшиносӣ (6D021401– Назарияи адабиёт, матншиносӣ, нусхашиносӣ) дар кафедраи забон ва адабиёти тоҷики факултети забонҳои шарқи Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров» ба иҷро расид.

Мирзоҳофизиён Меҳрафкан Мирзоҳофиз хатмкардаи факултети забонҳои шарқи Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров» аз рӯи ихтисоси филолог-шарқшинос (2014) буда, дар вазифаи мутахассиси шубҳаи дин, танзими анъана ва ҷашну маросими мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилояти Суғд (аз моҳи августи соли 2014 то моҳи июли соли 2021) ва дар вазифаи мутахассиси пешбари шубҳаи дин, танзими анъана ва ҷашну маросими мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилояти Суғд (моҳи июли соли 2021 то ҳол) фаъолият дорад.

Рисолаи докторанти (PhD) кафедра М.М. Мирзоҳофизиён таҳти унвони «Таҳқиқи матншиносӣ ва поэтикии осори насрии Аҳмади Ҷом» дар кафедраи забон ва адабиёти тоҷики факултети забонҳои шарқи МДТ-и «Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров» (роҳбари илмӣ – доктори илми филология, профессор **Насриддинов Ф.А.**) таълиф ва ба дифоъ омода гардидааст.

Мақсади таҳқиқ. Таҳқиқи хусусиятҳои матншиносӣ ва поэтикии осори насрии Аҳмади Ҷом, бо таваҷҷуҳ ба масъалаҳои нусхашиносӣ, баррасии сохторию мундариҷавӣ, қорбурди ашъору тавзеҳи усулҳои баҳрабарӣ аз он, сабки насру шеваи баён, шарҳи истилоҳоти назарии сӯфия, пажӯҳиши мутуни хаттию ҷопии мероси мансури ин донишманд

ва табиини мақоми осори ӯ дар ташаккули адабу ирфони форсии тоҷикӣ мақсади диссертатсияро ташкил медиҳад.

Вазифаҳои таҳқиқ. Бо мақсади баррасии ҳамачонибаи мавзӯи дар диссертатсия пажӯҳишҷӯфта ва ҳалли масъалаҳои зерин муҳимтарин вазифаҳои таҳқиқ қарор гирифтанд:

- баррасӣ ва омӯзиши мутуни манобеи қуҳан дар маърифати рӯзгори Аҳмади Ҷом;
- таҳқиқи насри ирфонии форсии тоҷикӣ дар аҳди Аҳмади Ҷом;
- муайян намудани ҷойгоҳи мероси мансури ирфонӣ дар ташаккули насри форсии тоҷикӣ;
- табиини нақши осори насрии Аҳмади Ҷом дар таҳаввули адабу ирфон;
- ҷустор дар мундариҷа ва сохту таркиби асарҳои насрии Аҳмади Ҷом;
- нусхашиносии осори насрии Аҳмади Ҷом ва равшан сохтани густураи таълифоти ӯ;
- мушаххас кардани усулҳои корбурди ашъор дар осори насрии Аҳмади Ҷом;
- нишон додани хусусиятҳои боризи сабки наср ва шеваи баёни осори ӯ;
- ошкор намудани аҳамияти осори насрии Аҳмади Ҷом дар шарҳу тавзеҳи истилоҳоти назарии тасаввуф ва мақоми онҳо дар такмили фарҳангномаҳои мусталаҳоти сӯфия;
- нақду таҳлил ва пажӯҳиши матншиносии осори насрии Аҳмади Ҷом.

Асосҳои назариявии таҳқиқот. Дар таълифи диссертатсия аз усули таҳқиқ ва таҷрибаи илмию назарии адабиётшиносони ватаниву хориҷӣ, ба мисли Евгений Эдуардович Бертелс, Ян Рипка, Рейнолд Николсон, Бадеуззамон Фурӯзонфар, Забеҳуллоҳи Сафо, Саид Нафисӣ, Абдулҳусайн Зарринқӯб, Маликушшуаро Баҳор, Сирус Шамисо, Алии Фозил, Муҳаммадризо Шафеии Кадканӣ, Ҳашматуллоҳи Муайяд, Абдулғанӣ Мирзоев, Расул Ҳодизода, Худой Шарифов, Холик Мирзозода, Абдулманнони Насриддин, Носирҷон Салимӣ ва дигарон истифода гардидааст.

Аҳамияти назарӣ ва амалии таҳқиқот. Аҳамияти назарии диссертатсия аз он иборат аст, ки масъалаҳои дар таҳқиқ матраҳгардида дар омӯзиши мавзӯҳои марбут ба таърихи насри ирфонӣ, хусусиятҳои матншиносӣ поэтикий мероси сӯфия, нусхашиносии осори хаттӣ, шеваҳои баррасии сохтору мундариҷаи таълифоти насрӣ, маърифати марҳалаҳои таҳаввули сабки наср, сарчашмашиносии афкори адабию

ирфонӣ, табиини арзишҳои филологии осори ирфонӣ ва ғ. мусоидат хоҳад намуд. Натиҷаҳоеро, ки аз таҳқиқи фаслу мабҳасҳои алоҳида ба даст омадааст ва шеваҳои таҳқиқие, ки ба қор гирифта шудааст, метавон дар пажӯҳишҳои дигар истифода кард.

Ҳамчунин, маводи диссертатсия дар таҳқиқи масоили меҳварии адабиёти классикии форсии тоҷикӣ ва иҷрои қорҳои зерин аҳамияти амалӣ дорад:

– барои таълифи қорҳои илмӣ;

– таълиму тадриси қорҳои «Назарияи адабиёт», «Таърихи адабиёти форсии тоҷикӣ» (давраи тасаввуф), «Сарчашмашиносӣ», «Матншиносӣ», «Нусхашиносӣ», «Таърихи фалсафаи шарқ» ва ғ.

Навгонии илмии таҳқиқот. Дар адабиётшиносии тоҷик тавассути ин таҳқиқ бори нахуст осори насрии Аҳмади Қом мавриди таҳқиқи алоҳида қарор гирифтааст. Аз ин рӯ, диссертатсия дар адабиётшиносии тоҷик аввалин таҳқиқ дар баррасии масоили матншиносӣ ва поэтикии мероси мансури Аҳмади Қом ба ҳисоб меравад.

Масъалаҳои таҳқиқи насри ирфонии форсии тоҷикӣ дар аҳди Аҳмади Қом, муайян сохтани мавзӯву қолабҳои таълифии осори ирфонии ин давра, нусхашиносии осори насрии Аҳмади Қом, баррасии сохториву мундариҷавии осори ӯ, қорбурди ашъор ва равшан намудани усулҳои истифода аз он, сабки наср ва тарзи баён, такмил ва мояварсозии фарҳангномаҳои истилоҳоти тасаввуф бар мабнои осори насрии Аҳмади Қом, нақду таҳлил ва баррасии матншиносии мероси мансури Аҳмади Қом, ки дар адабиётшиносии тоҷик бори аввал сурат мегиранд, аз навгонии илмии таҳқиқ ба ҳисоб мераванд.

Нуктаҳои асосии ба ҳимоя пешниҳодшаванда:

1. Аҳмади Қом бо таълифи беш аз даҳ асари насрии арзишманд дар ташаккули адабу ирфони форсии тоҷикӣ саҳми назаррас гузоштааст. Мақоми шоистаи ӯ тақозо менамояд, то осораш ба таври амиқ омӯхта гардад ва омилҳои таъсиргузори онҳо дар мояварсозии тасаввуфи амаливу назарӣ муайян карда шавад.

2. Маърифати рӯзгору аҳволи Аҳмади Қом дар таърихи илму адаби тоҷик аз замони зиндагониаиш оғоз мегардад. Ин раванд бо таълифи чанд маноқибу саргузаштномаи Аҳмади Қом, ба монанди «Нур-ул-ҳақоик»-и Захируддин Исо, «Рисола дар исботи бузургии Шайх Аҳмади Қом»-и Шихобуддин Исмоил, «Мақомоти Жандапил»-и Садидуддин Муҳаммади Ғазнавӣ, «Хулосат-ул-ҳақоик»-и Имоуддин Форёбӣ аз асри XII оғоз гардида, минбаъд дар мисоли «Хулосат-ул-мақомот»-и Абулмақорими Қомӣ, «Ҳадиқат-ул-ҳақиқат»-и Абулфатҳи Мутаҳҳар, «Равзат-ур-раёҳин»-и Дарвешалии Бузҷонӣ ва ғ. идома пайдо намудааст.

3. Асрҳои XI-XII, ки Аҳмади Қом дар онҳо зиндагӣ намудааст, аз пурбортарин давраҳои насри форсии тоҷикӣ буда, осори сӯфия дар ташаккули насри ин аҳд хеле таъсиргуздор мебошад.

4. Мероси мансури сӯфия дар аҳди Аҳмади Қом бештар дар се навъ осор ва қолаби таълифӣ бозшиносӣ мегардад: Маноқиб, табақот ва зиндагиномаҳои бузургони сӯфия; Осори тасаввуфи амалӣ ва назарӣ; Тафосири кӯхани форсии тоҷикӣ.

5. Нусхашиносии осори Аҳмади Қом равшан месозад, ки ҳанӯз дастхатҳои омӯхтанашудаи осори ин донишманд зиёд аст.

6. Маърифати мундариҷаву муҳтавои осори насрии Аҳмади Қом дар шинохти бештари заминаҳои ташаккули тасаввуф ва тақомули назарии мероси сӯфия арзишманд мебошад. Маҳз тавассути асарҳои мансури ин аҳд, ки осори насрии Аҳмади Қом ҷузви дурахшони он аст, замина фароҳам омад, то дар асрҳои баъдӣ тасаввуфи назарӣ ба камол расад.

7. Тавонмандии Аҳмади Қом дар адабу ирфон таъкид менамояд, ки бояд сабки наср ва шеваи баёни ӯ амиқ омӯхта шавад ва намунаи навиштаҳои ӯ дар маърифати фарогири насри форсии тоҷикӣ мавриди истифода қарор бигирад.

8. Корбурди ашъор дар осори насрии Аҳмади Қом бо усулҳои гуногун сурат гирфта, аз омӯзиши онҳо роҷеъ ба сарчашмашиносии шеъри форсии тоҷикӣ, маърифати ашъори ношинохтаи муаллиф, шинохти бештари мазомини муштараки адабиёти арабу аҷам ва равобити адабӣ асноди тозаи зиёд ба даст меояд.

9. Осори насрии Аҳмади Қом сарчашмаҳои пурбори истилоҳоти сӯфия буда, дар онҳо таъбирҳо ва мафҳумҳои хосаи ин тоифа бо шавоҳиди муътабар шарҳу тавзеҳ ёфтаанд. Дар тақмили минбаъдаи фарҳангномаҳои мусталаҳоти сӯфия бояд аз онҳо баҳра бурда шавад.

10. Матншиносии осори насрии Аҳмади Қом аз самтҳои хеле муҳими пажӯҳишҳои адабиётшиносӣ ба шумор меравад. Дар ин самт, чи дар ватан ва чи дар хориҷа, таҳқиқоти хоса ва равишманд ба назар намерасад. Бояд нашрҳои минбаъдаи осори насрии Аҳмади Қом бо баҳрагирӣ аз нусхашиносиву нусхачӯии пурвусъат ва бо риояи меъёрҳои муҳими тасҳеҳи матн сурат бигирад.

Дарачаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот. Роҷеъ ба муҳтавои асосии диссертатсия ва натиҷаҳои таҳқиқ, муаллиф дар конференсиҳои байналмилалӣ, ҷумҳуриявӣ, донишгоҳӣ ва маҳфили семинарҳои илмӣ адабӣ (солҳои 2017-2022) маърузаҳо ироа намудааст. Қисматҳои аз диссертатсия дар конференсиҳои анъанавии илмӣ донишгоҳ ва ҷаласаҳои кафедраи забон ва адабиёти тоҷики факултети забонҳои шарқи МДТ-и

«Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров» (2017-2022) гузориши илмӣ шудааст. Аз рӯи натиҷаҳои асосии таҳқиқот ва заминаи пажӯҳиш 8 мақолаи илмӣ, аз ҷумла, 4 мақола дар маҷаллаҳои дорои иҷозати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъб расидааст.

НАШРИ ТАЪЛИФОТИ ИЛМӢ ДАР МАВЗУИ ДИССЕРТАТСИЯ

I. Таълифоти муаллиф дар маҷаллаҳои илмии тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон:

[1–М]. Мирзоҳофизиён, М.М. Ошноӣ бо «Мифтоҳ-ун-начот»-и Аҳмади Ҷом//Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ. – Душанбе, 2018, - №4 (76). – С. 207-210. ISSN (2219-5408).

[2–М]. Мирзоҳофизиён, М.М. Мероси насрии Аҳмади Ҷом//Ахбори ДДҲБСТ. Силсилаи илмҳои гуманитарӣ. – Хучанд, 2019, - №1 (78). – С. 64-72. ISSN (2413-2004).

[3–М]. Мирзоҳофизиён, М.М. Нусхашиносии осори Аҳмади Ҷом//Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои филологӣ. – Душанбе, 2019, - №2. – С. 242-249. ISSN (2413-516X).

[4–М]. Насриддинов Ф.А., Мирзоҳофизиён М.М. Тафосири кӯхани тоҷикӣ – сарчашмаҳои нодири ирфонӣ//Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ. – Душанбе, 2022, - №6 (101). – С. 250-254. ISSN (2219-5408).

II. Мақолаҳои муаллиф дар маҷмуаҳо ва нашрияҳои дигари илмӣ:

[5–М]. Мирзоҳофизиён, М.М. Нигоҳе ба рӯзгор ва эҷодиёти Аҳмади Ҷомӣ//Дин ва ҷомеа, апрели 2017, - №4. – С.47-48.

[6–М]. Мирзоҳофизиён, М.М. Гулчини насри Аҳмади Ҷом//Дин ва ҷомеа, июли 2021, - №7. – С.25-28.

[7–М]. Мирзоҳофизиён, М.М. Аҳмади Ҷом ва Алишери Навоӣ//Дин ва ҷомеа, майи 2022, - №5 (97). – С.22-25.

[8–М]. Мирзоҳофизиён, М.М. Муаррифии нусхае навшинохта аз «Мифтоҳ-ун-начот»-и Аҳмади Ҷом//Маводи конфронси байналхалқии «Муаммоҳои филологӣ ва роҳҳои нави илмии ҳалли онҳо» (Фарғона, 12 декабри соли 2022). –С. 231-234.

Кори диссертатсионии докторант (PhD) М.М. Мирзоҳофизиён дар мавзӯи «Таҳқиқи матншиносӣ ва поэтикии осори насрии Аҳмади Ҷом» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа PhD доктор аз рӯи ихтисоси 6D021400 - Адабиётшиносӣ (6D021401-Назарияи адабиёт, матншиносӣ, нусхашиносӣ) ҷавобгӯи талаботи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва муаллифи он шоистаи дараҷаи доктори фалсафа PhD мебошад.

Хулосаи мазкур дар чаласаи васеи кафедраи забон ва адабиёти тоҷики факултети забонҳои шарқи Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров» қабул шудааст.

Дар чаласа иштирок доштанд: 9 нафар.

Натиҷаи овоздиҳӣ: «тарафдор» – 9, «зид» – нест, «бетараф» – нест.

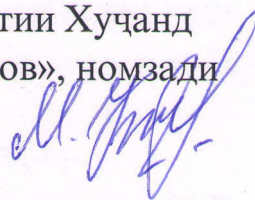
Суратчаласаи №4-ум аз «22»-юми ноябри соли 2022.

Мудири кафедраи забон ва адабиёти тоҷики факултети забонҳои шарқи МДТ-и «Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров», номзоди илми филология, дотсент:

Маълумот барои тамос:

тел. (+992) 92 782 14 45

E-mail: mutabar-1977@mail.ru

Шарипова М.З.

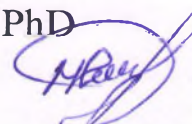
Котиби чаласа: доктори фалсафа PhD

аз рӯи ихтисоси филология:

Маълумот барои тамос:

тел. (+992) 92 875 45 47

E-mail: numonjon_91@mail.ru

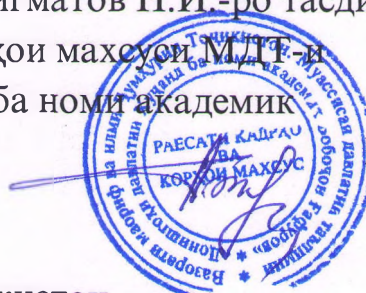
Нигматов Н.И.

«Имзоҳои Шарипова М.З. ва Нигматов Н.И.-ро тасдиқ мекунам».

Сардори Раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси МДТ-и

«Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик

Бобочон Ғафуров»:

Наврӯзов Э.М.

Маълумот барои тамос:

Суроға: 735700 Ҷумҳурии Тоҷикистон,

ш.Хучанд, гузаргоҳи Б. Мавлонбеков 1.

Тел.: (+992) 900420202

E-mail: n.ehson@mail.ru